

ملاک قرار دادن معیارهای ظاهری در گزینش معلمان

یک کارشناس آموزش و پرورش در گفتوگو با ایسکانیوز؛

تعهد بر تخصص در گزینش آموزش و پرورش ارجحیت دارد

سوسن یزدانی معتقد است که گزینش آموزش و پرورش در این سالها بر مبنای نگاههای سلیقه‌ای و توجه به ملاکهای ظاهری بوده تا در نظر گرفتن تعهد و تخصص افراد و این آموزش و پرورش را دچار مشکل کرده است.

سوسن یزدانی؛ کارشناس آموزش و پرورش و دکتر معلم در گفتوگو با خبرنگار اجتماعی ایسکانیوز در پاسخ به این سوال که گزینش آموزش و پرورش برای جذب نیرو در این سالها چقدر براساس صلاحیتها و تواناییهای افراد است و چه میزان سلیقه در آن دخیل است، گفت: برای بررسی کارآمدی و یا ناکارآمدی یک شیوه باید به نتیجه عمکرد

چندین ساله آن توجه کرد. شیوه‌گزینش در آموزش و پرورش چند دهه را پشت سر گذاشته است و اکنون با گذشت نزدیک به نیم قرن آیا واقعا توانسته‌ایم به آن نتیجه مطلوب برسیم؟ آیا امروز نظام آموزشی ما خروجی‌های خوبی دارد؟ قطعاً نمی‌توانیم پاسخی مثبت به این سوال‌ها بدهیم. پس باید پرسید که اشکال کار در کجاست؟

او ادامه داد امروز بهترین گزینه‌ها برای بحث و بررسی و آسیب‌شناسی در این حوزه معلمان پیشکسوت هستند؛ کسانی که سال‌ها پیش از غربال همین‌گزینه‌ش عبور کرده‌اند و پس از تجربه‌ای حداقل ۳۰ ساله در این سیستم با زیر و بم و خیزابه‌های آن آشنایی کامل دارند اما متأسفانه این نیروهای توانمند با کوله باری از تجربه و علم به کناری نهاده شده‌اند. از این موضوع و اشاره که بگذریم باید ببینیم واقعا چرا شیوه‌های‌گزینش در آموزش و پرورش کارآمد نبوده است؟‌گزینش و تعیین صلاحیت در آموزش و پرورش از سال ۱۳۶۱ با در نظر گرفتن یک سری صلاحیت‌های عمومی صورت می‌گرفت و همچنان هم همان شیوه اعمال می‌شود.

یزدانی با اشاره به هفت بند شرایط عمومی توضیح داد: اعتقاد به دین اسلام یا یکی از ادیان رسمی قانون اساسی، التزام عملی به احکام اسلام، اعتقاد و التزام به ولایت فقیه، نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی، عدم اشتها به فساد اخلاقی و تجاهر به فسق، عدم سابقه وابستگی تشکیلاتی یا هواداری از احزاب و سازمان‌هایی که غیرقانونی بودن آنها اعلام شده مگر آنکه توبه آنها محرز شده باشد، عدم سابقه محکومیت کیفری و عدم اعتیاد به مواد مخدر است. بخش‌هایی از این تعیین صلاحیت‌ها روشن و با استعلام از مراجع قضایی قابل پیگیری است اما بخش‌های اعتقادی و باورها با معیارهای ظاهری در‌گزینش دارای نقص و قابل انتقاد است و باید اصلاح و بازنگری شود.

در‌گزینش به ظواهر توجه می‌شود نه به سلامت روانی و توانمندی‌های تخصصی

او اضافه کرد: نکته مهم اینکه آن اندازه که در‌گزینش به ظواهر توجه می‌شود به سلامت روانی و توانمندی‌های تخصصی و مهارتی توجه نمی‌شود و اگر به این ضوابط نگاه کنیم، درمی‌یابیم که صرف نظر از شرایط اعتقادی، اخلاقی و سیاسی به عنوان مهم «صلاحیت علمی» هیچ اشاره‌ای نشده است. یعنی در قانون‌گزینش معلمان هیچ تعریفی از «صلاحیت علمی» به میان نیامده است. به گفته یکی از منتقدین: (به

نظرمی‌رسد این امر از نگاه قانونگذار از اهمیت لازم برخوردار نبود زیرا در آن هنگام گفتمان غالب در بافت سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اداری، گفتمان ارجحیت «تعهد» بر «تخصص» بود. این ترجیح تعهد بر تخصص را در سایر بخش‌ها هم شاهد هستیم و ثمره‌اش را تجربه کرده‌ایم.

این کارشناس آموزش و پرورش با اشاره به نتیجه ارجحیت تعهد بر تخصص در طی این سال‌ها عنوان کرد: این شیوه‌ها نتوانست معلمانی تربیت کند که آسان‌کنندگان یادگیری، جهت‌دهندگان انعطاف‌پذیر، مطالعه‌کنندگان همیشگی کتاب، تهیه‌کنندگان برنامه‌های درسی، پژوهشگران متفکر در کلاس درس، پیش‌برندگان و نظم‌دهندگان جامعه، تنظیم‌کنندگان تجربه‌های خود، روشنفکران انتقادگر و متخصصان مستقل باشند.

یزدانی در آسیب‌شناسی این معضل در آموزش و پرورش به شیوه آموزش معلمان در دهه شصت اشاره کرد و گفت: در آغاز دهه شصت جذب تعدادی از معلمان (مقطع ابتدایی) از طریق مراکز تربیت معلم صورت می‌گرفت و متأسفانه به گونه‌ای بود که ضعیف‌ترین افراد با نمرات سطح پایین‌تر جذب تربیت معلم می‌شدند. و تربیت دبیر به عهده دانشگاه‌های سراسری بود. از نیمه دهه شصت به بعد تب تند معلمی در کشور بیشتر شده بود، به گونه‌ای که اکثریت دانش‌آموزان مستعد و داوطلبان کنکور سراسری با رتبه‌های خوب جذب رشته‌های دبیری در دانشگاه‌های سراسری می‌شدند و در همین سال‌ها بود که گزینش و تعیین صلاحیت‌های عمومی که از طریق هسته‌های گزینش صورت می‌گرفت، تعدادی از دانشجویان توانمند رشته دبیری را از گردونه معلمی خارج کرده بود. متأسفانه ضعف در گزینش که تنها از طریق ملاک‌های ظاهری بود و بسیاری از غرضورزی‌ها در گزینش و تعیین صلاحیت‌ها اثرگذار بودند؛ زمینه را برای تضييع حق داوطلبان و متعهدین معلمی آماده می‌کرد.

جای خالی توجه به برخی استان‌داردهای علمی و تخصصی جهانی

یزدانی با بیان اینکه اگر به جای برخی معیارهای ناکارآمد و تعاریف نادرست در انتخاب اصلح برای شغل معلمی به برخی استان‌داردهای علمی و تخصصی جهانی هم توجه می‌شد امروز شاهد چنین برون‌دادهایی نبودیم، اظهار داشت: این چند دهه شیوه و جذب معلم از این طریق صورت می‌گرفت تا اینکه در نهایت دانشگاه فرهنگیان بدون آنکه بستر لازم برای تربیت معلمان از جهت علمی و حرفه‌ای داشته

باشد برای این هدف تاسیس شد. دانشگاهی که نه از جهت ساختمان و کلاس شبیه دانشگاه است و نه از جهت سایر استانداردها، این دانشگاه حتی متاسفانه در جذب استاد نیز با همان گزینشهای آسیبزا و ناکارآمد عقیدتی و سیاسی و مذهبی افراطی، بسیاری از دکترمعلمان با تجربه را که میتوانند گنجینه‌هایی از علم و تجربه برای این مجموعه باشند از جذب هیئت علمی در این دانشگاه‌ها محروم کرد.

روشهای غیراصولی و آسیب‌زای سنجش سلامت روانی

او از تجربه خود در مصاحبه گزینش توضیح داد: در گزینش من یکی از سوالات مصاحبه کننده، انتقاد از نام کوچک (سوسن) بود و می‌پرسید که چه کسی نامم را انتخاب کرد و معیارشان در انتخاب این نام چه بود؟! برای کسی که در سنین ۲۰ تا ۲۲ سالگی است این سوالات بسیار تنشزا بودند و جالب اینجاست اخیرا شنیده‌ام که با چنین سوالاتی سلامت روحی و روانی و آستانه تحمل و شکیبایی افراد را مورد سنجش قرار می‌دهند؛ یعنی با چنین روشهای غیراصولی و آسیب‌زایی سلامت روانی داوطلبان مورد سنجش قرار می‌گیرد. از این موارد کنکاشها و سوالات در گزینش قطعا در دفتر ذهن هم نسلان من در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ فراوان وجود دارد که جای بسی تأثر است.

این کارشناس آموزش و پرورش با انتقاد از ملاک قرار دادن معیارهای ظاهری در گزینش بیان کرد: یکی از موارد اشتباه در گزینش معیار قرار دادن پوشش چادر به عنوان حجاب برتر است امروز با وجود حقیقت نوع حجاب در میان مردم جامعه این کار چه پیامدهایی به دنبال خواهد داشت؟ قطعا نتیجه این میشود که دروغ و تظاهر در جامعه اشاعه خواهد یافت و یا بسیاری از مستعدان و علاقه‌مندان را از گردونه خارج خواهد کرد و این به ضرر نظام آموزشی کشور خواهد بود. امروز چند درصد از معلمان رسمی به واقع ملبس به پوشش چادر هستند؟ چه تعداد از معلمان در مصاحبه مجبور به تظاهر به این نوع پوشش بوده‌اند؟ چه تعداد از معرفین متقاضیان دبیری مجبور به گفتن دروغ شده‌اند تا کسانی که به آنها اعتماد و تکیه کرده‌اند از رسیدن به شغل معلمی محروم نشوند؟ واقعا آیا تنها پرداختن به مسائل عقیدتی و رها کردن بخش علمی و تخصصی توانست جامعه‌ای متعهد و کارآمد بسازد؟ بارها دانش آموزان مستعد را به سمت دبیری سوق می‌دادیم اما متاسفانه با وجود علاقه و استعداد فراوان تنها به خاطر برخی

محدودیت‌های غیرضروری از رفتن به رشته‌های دبیری و اخیراً دانشگاه
فرهنگیان گریزان بوده‌اند؛

او در پایان تاکید کرد: نتیجه آنکه آموزش و پرورش در گزینش
معلمان موفق عمل نکرده است و راه کار پیدا کردن شیوه درست
بازنگری و تغییرات اساسی در گزینش و انتخاب کردن هسته‌های گزینش
اصح است. یکی از راه کارها برای این تغییرات، بازنگری‌ها و
مطالعات تطبیقی در نظام آموزشی کشورهای موفق مانند فنلاند،
کانادا، ژاپن و ... است که بسیار موفق عمل کرده‌اند و نتیجه‌اش پرورش
دانش آموزانی خلاق و جامعه‌ای توانمند بوده است.